

Katu-uskottavuuden aakkoset

Käyttäjäidentiteetin rakentaminen
suomalaisella ja ruotsalaisella
keskustelufoorumilla

Kati Kataja

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Esityksen rakenne

1. MiksMix-projekti
2. Online-maailman ominaisuuksista ja lainalaisuuksista
3. Sosiaalinen oppiminen ja kilpailu kompetenssista
4. Nettiretoriikka ja erottautuminen

Akatemiahanke MiksMix

- Päihteiden sekakäyttö: esiintyvyys, käyttötavat ja haitat
- Monitieteinen tutkimusprojekti 2014-2018
- Kolme osaprojektia, 9 erilaista aineistokokonaisuutta
- Projektikokoonpano
  - Pekka Hakkarainen, THL, projektin johtaja, sosiologia
  - Sanna Kailanto, THL, biologia
  - Karoliina Karjalainen, THL, terveystiede
  - Kati Kataja, THL, sosiologia
  - Kristiina Kuussaari, THL, sosiologia
  - Christoffer Tigerstedt, THL, sosiaalipolitiikka
  - Sanna Väyrynen, Lapin yliopisto, sosiaalityö

Online-maailman ominaisuuksista ja lainalaisuuksista

Online versus offline -maailma

- Online:
  - Virtuaalinen, anonyymi, globaali
  - Riippumaton jäsenten fyysisestä sijainnista
  - Viestintä lähes yksinomaan verbaalista
  - Yhdessä mutta yksin: yhteisöllisyyden uudet merkitykset
- Offline:
  - Fyysinen, identifioiva, paikallinen
  - Vuorovaikutus ja kommunikointi rajattu tiettyyn tilaan
  - Nonverbaalilla viestinnällä suuri merkitys
  - Yhteisöllisyys perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen

Online-maailma: Huumetiedon kultakaivos

- Tarjoaa mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia tabuluontoisista aiheista
- Äänitorvi valtakulttuuria vastustaville näkemyksille, anarkistinen = demokratian rakentaja.
- Kasvava lähde helposti löydettävää huumetietoa
- Huumeinformaation haku- ja välityskanava
  - Käyttjäaktiivisuus: kaksisuuntainen media (vrt. perinteinen massamedia)
  - Tiedon tuottaminen ja kierrättäminen, myös riskitiedon = kansanomaisen haittojen vähentäminen (Vernacular harm reduction)
- ‘Kuolinkello’ prohibitionistiselle huume politiikalle

Online-identiteetin rakentaminen

- Omalakinen prosessinsa, jossa omat käytännöt
- Vaatii erityistaitoja ja effortia toisella tapaa kuin offline-ympäristössä.
- Anonymiteetti, dynaamisuus ja katkonaisuus,
  - oman paikan ottaminen ja puolustaminen
  - identiteetin jatkuva ylläpitäminen ja päivittäminen (digitaalinen hengissä selviytyminen)
- Pyrkimys tulla huomatuksi ja erottautua johtaa rikkaaseen, monivivahteiseen ilmaisuun → retoriset kikkailut nousevat tärkeiksi.
- Toisaalta mahdollistaa identiteetillä leikittelyn, fantasiat, vapauttaa vastuusta → alatyylinen kielenkäyttö

Päihdelinkki: Sauna (haittojen vähentämisen periaate)

Esim. **Re: Stilnoct max. Annos alkon kanssa**

Kirjoittaja: Nimimerkki X, 3.9.2010 18:17:22

”No niin. Kuittaan jottei nuorien tarvitse ihmetellä. *[Poistettu haittojen vähättelyä. -Päihdelinkin toimitus]*”

Flashback: Droger (sitoutumaton)

Esim. **Opiater/Opioider och Alkohol**

Nimimerkki Y, medlem, Reg: Jan 2008

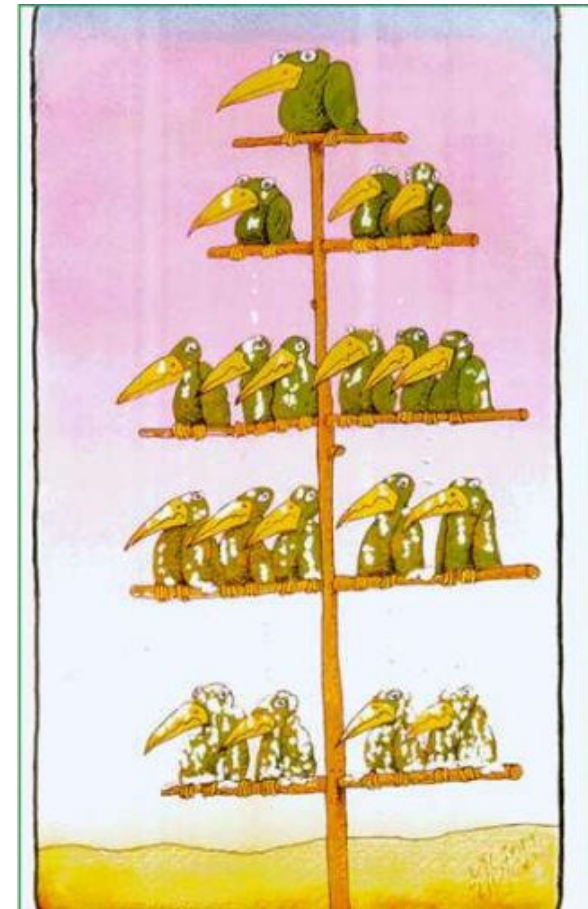
” Enligt läkare hänger de här grejerna inte ihop, men det säger de om mycket. Man ska väl ta allt med en nypa salt. En del har säkert inga problem att blanda. Det snackas om andning som stannar upp. För mig har det aldrig inträffat.”

Kilpailu kompetenssista

Miten online-foorumit toimivat huumeiden käytön oppimisympäristöinä?

”Ensin sopivan täräyttävä pommi hyvää Pörriä masuun sulamaan Batterytölkkin kera, noin 30 min päästä pikku nokat Koksua ja perään QuQusavut jotain hyvää Sativapohjasta KuKuu tieten. Tollasil eväillä menis ilta/yö aika rattosaan. Välil nokkis kolaa lisää ja polttas jointteja.

Päihde- tai huumekombot – Mitä ne ovat?

- Tietoista ja tarkoituksellista kahden erityyppisen päihteen yhdistämistä huomioiden niiden erilaiset farmakologiset ominaisuudet
- Mahdollistavat lopullisen valikoiman erilaisten päihtymiskokemusten hienovaraiseen 'tuunaamiseen'
- Päihtymystä esimerkiksi lisätään (buustataan), korvataan, loivennetaan, pyöristetään, neutralisoidaan
- Vakiintuneet kombot (esim. speedball, 'köyhän miehen snabut')
- Vaihtuvat kombokokeilut, jotka tulevat ja menevät

Keskusteluesimerkkejä Saunasta:

- **Päivän kombo**
- **Vaarallinen kombo**
- **Kombo x**
- **Kysymyksiä comboista**

Keskusteluesimerkkejä Flashbackistä:

- **Vilken combo tycker du är bäst?**
- **Bästa kombon**
- **Kvällens kombo**
- **Din mest skruvande combo?**

Noviisi:

”Heh, i de här sammanhagen är jag bara nybörjare, men kan ändå rapportera att det är helt sant att det är dumt att blanda dextro med alkohol.”

”Mites tuon Tramalin kanssa kombotellessa, onko joku aine viinan lisäksi mitä ei kannattaisi ottaa hengityslaman riskin vuoksi?”

Mestari:

”Mutta kombot, vaikea sanoa mikä paras. Parempi olisi kysyä mihin tilanteeseen? Perjantaina ja maanantaina hieman eri kombot.

BILEKOMBO: XTC & THC (+ poretta pommilla niin jaksaa)

CHILLKOMBO: Morfiini & THC

TYÖKOMBO: Pore & Rivatril

LUONTOREISSUKOMBO: LSD & THC

TIPAUTUSKOMBO: OXANEST/GAMMA & Sirdalud

VIIMEINEN KOMBO: AINE X & LIIKAA..”

Riski-debatti

Jane: "Itselläni on varmaan parhaat kombotukset ollut Subutexin ja Diapamin kanssa. Olo oli kerrassaan lämmin ja tosi kotoisa fiilis siitäkin tuli. Koko kehoni oli tosi lämmin ja halusin lähteä kaduille hillumaan, mutta päätin jäädä kotiini nauttimaan vain oloista."

Veksi: "Ei varmaan kannattas suositella vaarallista komboa, varsinkin kun et kertonut niistä määristä mitään. Bentsot ja buprenorfiini ei ole turvallinen yhdistelmä, eller hur?"

Jane: "Voi jumalauta. Olin ottanut Diap noin 5 x 10mg ja lähdin frendien kanssa pihalle. Tuli vastaan pieni viiva Subutexia, miksi en ottaisi, jos on pienestä määrästä kyse? Tiedän kyllä vaarallisuudet, mutta enpä usko, että tollasesta annoksesta tapahtuu pahemmin mitään. Jotkut ei sentään montaa kertaa tee virheitä, mutta jotkut tekee."

Veksi: "Ei se ole mielestäni mikään virhe, jos vetää subuja ja pameja sekaisin, kuten ei sekään, jos vetää Tramaleita ja alkoholia. (Omalla terveydellähän siinä vain leikkii, ja jokainen ottaa vastuun omista teoistaan.) Mutta on virhe saarnata sekakäytön vaaroista, jos itse hehkuttaa yhtä vaarallisia komboja."

Mielihyvä-debatti:

Kake:

1. nopee + xanor + alko
2. Imovane+Sativakukka+Kodeiini
3. Alpratsolaami + Stilnoct + alko
4. DXM + alko
5. Rivatril + Kodeiini”

Allu: ”DXM ja alkoholi ei minusta ollut kovinkaan miellyttävää. Tai en kyllä voi sanoa varmasti, kun en oikeastaan muista mitään. Ainoastaan, että menin makuulle ja kohta psyykeni eri puolilla olikin keskustelu meneillään, jota jäin seuraamaan. Ja sitten seuraava muisto onkin, kun lähdin vessaan oksentamaan.”

Zeus: ”DXM + paljo alkoholia oli kadotus, olin 5 tuntia kadoksissa niin psyykkisesti kuin myös fyysisesti, metsässä..”

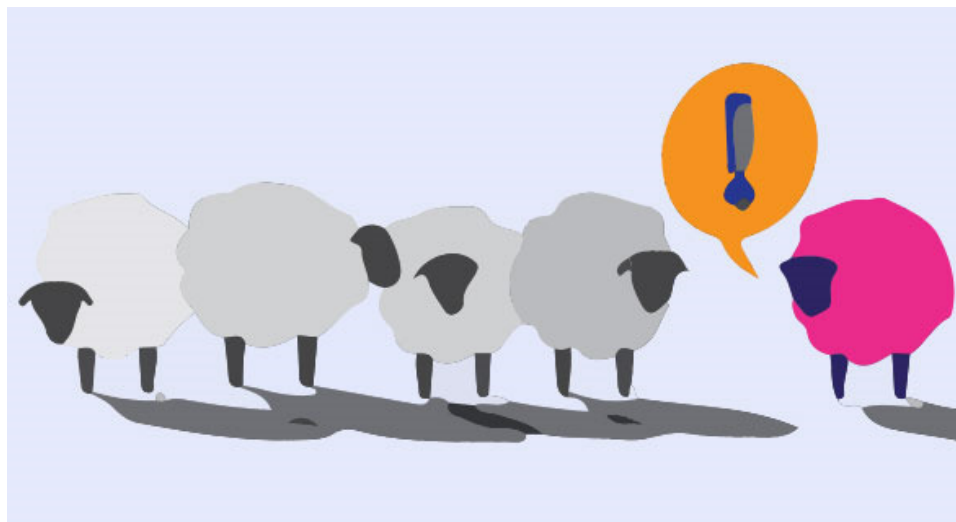
Kake: ”Se oli mun mielestä ihanaa, olla 8 tuntia totaalisen poissa tästä karusta maailmasta. Itse asiassa sillä tripillä olin kännissä yökerhossa ja iskin naisia kuin mikäkin gigolo”.

Allu: ”Minä taas en puolestani yhtään ymmärrä miten aivan totaalinen muistikatkos voi olla kenenkään mielestä miellyttävää. Varsinkin jos on jossakin ihmisten ilmoilla... Hajottavat psyykkisesti ihan helvetisti nuo muistikatkokset - minua ainakin.”

Nettiretoriikka ja erottautuminen

Miten huumeidenkäyttäjät metaforisoivat alkoholia?

”Krapulat ovat pahimmillaan aivan kammottavia, päänsärkyä kuin lähes syyttömiä aivoparkojani raiskattaisiin naulapyssyllä ja raastinraudalla samaan aikaan ja oksennus lentää kuin japanilaiset pommikoneet vanhaan hyvään aikaan.”

Metaforista

- Tietyssä kontekstissa perinteiset näkemykset alkoholista ja huumeista voivatkin olla toisenlaiset
- Päihtymiskokemukset vaativat konkretisointia, jotta niitä voidaan jakaa muiden kanssa → abstrakti kokemus konkretisoidaan metaforan avulla
- Metaforat todellisuuden rakentajina ja retorisenä välineenä
- Metaforilla voidaan oikeuttaa näkökulmia ja asenteita

Keskusteluesimerkkejä Saunasta:

- **Alkoholi osana sekakäyttöä**
- **Alkoholismi (+ bentsoja ja kannabista) kysymys**
- **Mikä ryynikänneissä viehättää?**
- **Temgesic ja muutama olut**

Keskusteluesimerkkejä Flashbackistä:

- **Amfetamin och alkohol**
- **Heroin förut, MDMA och alkohol ikväll**
- **Svamp + öl**
- **Blanda E med alkohol**

Alkoholin normalisointia

”... Joka tapauksessa tän lääkitykseni lisäksi juon jonkin verran alkoholia. Viikossa voi olla yksi tai kaksi päivää että en juo. Monesti kun tulen koulusta ostan jonkun kolme niitä puolen litran kaljatölkkejä ja juon ne iltapalaksi, joskus ostan taas kasipäkin ja juon sen iltapalaksi.”

”Kun tämä maa on tällöinen alkoholikulttuurin mekka niin minkäs sille voi... ei osata hillitä itseensä ei oo motivaatioo moiseen kun halutaan vaan olla niin sekasin kun mahdollista. Ja yleensä nuoremmat henkilöt tekee sitä enemmän.”

Alkoholin stigmatisointia

”Mutta entä sitten alkoholistille kannabis sen päihdyttävässä muodossa? Se jotenkin avartaa maailmankuvaa ja luo uusia perspektiivejä siihen mikä on järkevää ja mikä ei. Jotenkin oman alkoholistisen menneisyyden näkee täysin typeränä, kuten pystyy näkemään myös suomalaisen alkoholikulttuurin todella sairaalloisena.”

”[Humalaiset] eivät ole edes pelottavia, vaikka uho voi ollakin kova; horjahtelevan pellenhän voi melkein kuka tahansa sysätä tieltään. Selvällä ihmisellä on kaikki valta sellaisen yli.”

Katu-uskottavuudesta... ...digiuskottavuuteen

- Online-ympäristössä käyttäjien välille muotoutuu tietynlaisia statusasemia ja hierarkioita kuten offline-ympäristössäkin
- Erottelevina tekijöinä mm.
  - Verbaalisen ilmaisun painotus: kielellinen taidokkuus ja konstit herättää huomiota oleellisia
  - Fyysinen väkivalta tai sen uhka puuttuu
- Suomenkielinen Sauna-foorumi ja ruotsinkielinen Flashback-foorumi jakavat saman kulttuurisen huumetiedon
  - internetin huumeekulttuuri globaalia huumeekulttuuria sen sijaan että olisi tunnistettavissa kansallisia piirteitä

Kiitos mielenkiinnostanne!

Lisätietoa:

Kataja, K., Törrönen, J., Hakkarainen, P. & Tigerstedt, C.: Virtual Academy of Polydrug Use. Masters, Novices and the Art of Combinations. (submitted)

Kataja, K., Törrönen, J., Hakkarainen, P., Koivula, P., Tigerstedt, C. & Väyrynen, S.: Normalize, Stigmatize or Celebrate? Metaphors for Alcohol in the Online Talk of Polydrug Users. (submitted)

Yhteystiedot:

Kati Kataja, VTT, Erikoistutkija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Puh: 029 524 7160

kati.kataja@thl.fi

